

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Συνέδριο με θέμα: «Η εκπαίδευση στα Βαλκάνια: Από το Διαφωτισμό στην ίδρυση εθνικών κρατών».

Με πρωτοβουλία της Βαλκανικής Εταιρείας Παιδαγωγικής και Εκπαίδευσης και του Ιστορικού Αρχείου Νεοελληνικής Εκπαίδευσης του Τομέα Παιδαγωγικής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, οργανώνεται στις 18-21 Μαρτίου 1999, στη Θεσσαλονίκη, επιστημονικό συνέδριο με θέμα: «Η εκπαίδευση στα Βαλκάνια: Από το Διαφωτισμό στην ίδρυση εθνικών κρατών».

Για περισσότερες πληροφορίες οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να επικοινωνήσουν με τη γραμματεία του συνεδρίου στην παρακάτω διεύθυνση: Βαλκανική Εταιρεία Παιδαγωγικής και Εκπαίδευσης, τηλ.: 031-997348, fax: 031-997349, υπεύθυνη: κ. Α. Σιπητάνου.

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΑ

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ MAURICE DEBESSE (1903-1998)

Έφυγε πλήρης ημερών μέσα στο καλοκαίρι ο ομότιμος καθηγητής της Σορβόνης, ψυχολόγος και παιδαγωγός, δρ. *Honoris Causa* των Πανεπιστημίων της Γενεύης και της Γάνδης, Ιππότης της Λεγεώνας της Τιμής και κάτοχος πολλών εθνικών και πολεμικών παρασήμων και διακρίσεων, Maurice DEBESSE.

Ο αποθανών γεννήθηκε στις 19-11-1903, στη Firminy (Loire) και ο θάνατος επήλθε στις 18 Ιουλίου 1998 στην Atechamps της Νότιας Γαλλίας όπου βρισκόταν για τις καλοκαιρινές διακοπές· κοντά του βρισκόταν η σύζυγός του, η κα Yvette DEBESSE-FAVRE.

Ο M. Debesse φοίτησε στην Ecole Normale Supérieure de St. Cloud, δίδαξε πολύ νεαρός σε Παιδαγωγική Ακαδημία και μετά τη λήψη του διδακτορικού του (Docteur des Lettres) ακολούθησε λαμπρή πανεπιστημιακή σταδιοδρομία. Ήδη έγινε πάρα πολύ γνωστός με τη διατριβή του «Η κρίση της εφηβικής πρωτοτυπίας» [*«La crise d'originalité juvénile»* (1937)].

Έκτοτε, η σταδιοδρομία του M. Debesse ήταν η εξής:

1945-1956,

- Καθηγητής της Παιδαγωγικής Ψυχολογίας στη Φιλοσοφική Σχολή του Στρασβούργου.

- Διευθυντής του Ινστιτούτου Ψυχολογίας της οικείας Σχολής.

- Συν-διευθυντής του Ψυχοπαιδαγωγικού Κέντρου της Ακαδημίας του Στρασβούργου (1945-1956).

1957-1971:

- Καθηγητής της Παιδαγωγικής στη Sorbonne («Σχολή των Γραμμάτων και των Επιστημών του Ανθρώπου», στο Παρίσι).

- Διευθυντής του Εργαστηρίου Παιδαγωγικής της Σχολής.

- Μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του Ινστιτούτου Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου.

Το έργο του M. Debesse φανερώνεται μέσα από ένα σημαντικό αριθμό βιβλίων και άρθρων σε πολλά επιστημονικά και εκπαιδευτικά περιοδικά. Καλύπτει πολλές από τις «Επιστήμες της Αγωγής», ιδίως την Ψυ-

χολογία του παιδιού με έμφαση σ' αυτήν του εφήβου και την αντίστοιχη Οδηγητική, τη Φιλοσοφία και Ιστορία της Εκπαίδευσης, τα νέα επιστημονικά ρεύματα στην Ψυχολογία και Παιδαγωγική.

Το επιστημονικό του έργο διακρίνεται για την πολυμέρειά του, την ευαισθησία, τη βαθύτητα και, συνάμα, τη σφριγηλότητά του. Σημειώνουμε τα βιβλία, κατά χρονολογική σειρά εκδόσεως και τα οποία, βεβαίως, γνώρισαν πλήθος εκδόσεων στη Γαλλία και στο εξωτερικό:

- 1937, *La Crise d' Originalite Juvenile*, Paris P.U.F.
- 1937, *Comment etudier les Adolescents*, Paris, P.U.F.
- 1942, *L' Adolescence*, (Coll. «Que sais-je?»), Paris, P.U.F.
- " , *Les Methodes Pedagogiques*, In: PIERON, H, et Col
- 1952, *Les Etapes de l' Education*, Paris, P.U.F.I. - *Traite de Psychologie Appliquee*, Tome 4, Paris, P.U.F.
- 1956, *La Psychologie de l' enfant, de la naissance a l' adolescence*. Paris, Bourrellier.
- 1970, *L' Enfance dans l' histoire de la Psychologie*, In: *Traite de Psychologie de l' Enfant*, Tome I, Paris, P.U.F.

Ακόμη, ο M. Debesse, διεύθυνε μια ψυχολογική («A la decouverte de l' enfant») και μια παιδαγωγική («Faits et doctrines pedagogiques») σειρά στις εκδόσεις Scarabee, Paris. Επίσης, σε συνεργασία με τον καθηγητή G. Mialaret διεύθυνε την έκδοση της επτάτομης (στα γαλλικά) παιδαγωγικής εγκυκλοπαίδειας *Traite des Sciences Pedagogiques*, P.U.F., Paris 1978. Το τελευταίο έργο μεταφράστηκε από επιτελείο ειδικών συνεργατών και εκδόθηκε οκτάτομο στα ελληνικά από τις εκδόσεις «Δίπτυχο» του Γ. Βασδέκη. Επίσης στα ελληνικά έχουν μεταφρασθεί και γνωρίσει πολλές εκδόσεις τα εξής βιβλία του M. Debesse:

- Η Ψυχολογία τον Παιδιού, εκδ. Κένταυρος, μετάφραση Η. Ξηροτύρης
- Η Εφηβεία, εκδ. ΧΕΕΛ και Ζαχαρόπουλος, μετάφραση Α. Κούλας
- Οι Βαθμίδες της Αγωγής, εκδ. ΧΕΕΛ, μετάφραση Α. Κούλας.

Τέλος, έχουν μεταφρασθεί στα ελληνικά και αρκετές μελέτες και άρθρα του M. Debesse.

Αν τώρα δίνουμε, με λίγα λόγια, την προσωπική μας αναφορά για το έργο του M. Debesse και θεωρούσαμε την επίδρασή του στην Ευρώπη, θα λέγαμε τα εξής:

Μέσα από τη μελέτη και κατανόηση του έργου του, θα μπορούσαμε να πούμε πως ο M. Debesse επήρε την επιστημονική σκυτάλη από τον

Stanley Hall, Ed. Spranger και τον H. Wailion και για τριάντα και πλέον χρόνια αναγνωριζόταν ως ο μεγαλύτερος εφηβειολόγος στην ευρωπαϊκή Ψυχολογία. Εκείνο που κατά τη γνώμη μας τον διέκρινε ήταν η βαθιά και διεισδυτική ανάλυση των ψυχολογικών φαινομένων, συνάμα δε η προοδευτικότητα σε συνδυασμό με τη μετριοπάθεια και την ισορροπία των παιδαγωγικών απόψεών του. Δεν είναι υπερβολή να πούμε ότι συνέδύαζε την εσωτερική θεώρηση των φαινομένων, όπως π.χ. συνέβαινε και με τον Spranger, με τα σύγχρονα επιστημονικά δεδομένα. Ήταν βαθιά «νεανικός» και συνάμα φιλοσοφημένος, συγκρατημένος και αυστηρός επιστήμονας. Είχε το χάρισμα να διακρίνει καταστάσεις και πρόσωπα.

Επίσης, τον διέκρινε ο άριστος χειρισμός της γλώσσας και το γλαφυρό του ύφος. Τέλος, δεν πρέπει να μην αναφερθεί πως αρκετοί από τους χρησιμοποιούμενους σήμερα ψυχολογικούς και ψυχοπαιδαγωγικούς όρους ανάγουν την πατρότητά τους στον M. Debessse (π.χ. «ηβολογία», «παιδοκεντρισμός», «κρίση της νεανικής πρωτοτυπίας» κ.ά.).

Αλέξανδρος Κοσμόπουλος
Καθηγητής Πανεπιστημίου Πατρών

**ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΗΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ
ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΣΤΗ ΝΑΥΠΑΚΤΟ: 13-15 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1998**

Εισαγωγική ομιλία

του καθηγητή Αθανασίου Ε. Παπά, προέδρου της Παιδαγωγικής

Εταιρείας Ελλάδος με θέμα:

"ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ"

Η επιστήμη εμπεριέχει τη σχετικότητα, τη συνεχή ροή των δεδομένων και την αέναη τάση να κατακτήσει το απόλυτο. Αυτή η κίνηση και ο σκεπτικισμός στην αρχή της απόλυτης βεβαιότητας, οδηγεί τον επιστήμονα στη συνεχή αναζήτηση, την αμφιβολία και την αμφισβήτηση. Η επιστήμη είναι σύμπτωση απόψεων εκατομμυρίων ανθρώπων, και επιστήμων είναι αυτός που μπορεί να απαντήσει σε περισσότερα γιατί. Ο V. Hugo τονίζει:¹

"Άλλο είναι η επιστήμη. Η σχετικότητα που την κυβερνάει, βάζει τη σφραγίδα της κι αυτή η σειρά από τις σφραγίδες του σχετικού, που μοιάζουν όλο και περισσότερο με το πραγματικό, αποτελεί την μεταβλητή βεβαιότητα του ανθρώπου. Στην επιστήμη τα πράγματα ήτανε αριστουργήματα και δεν είναι πια. Η μηχανή του Μαρλύ ήταν αριστούργημα. Η επιστήμη ζητάει την αέναη κίνηση. Τη βρήκε. Είναι ο εαυτός της. Η επιστήμη κινείται αδιάκοπα μέσα στην ενέργειά της. Όλα κινούνται μέσα της, όλα αλλάζουνε, όλα ελλάζουν δέρμα. Το παν αρνιέται το παν, το παν καταστρέφει τα πάντα, το παν τα δημιουργεί, το παν τα αντικατασταίνει. Αυτά που παραδέχονταν χτες, περνούν από τη μυλόπετρα σήμερα. Η κολοσσιαία μηχανή επιστήμη δεν αναπαύεται ποτέ, ποτέ δεν ικανοποιείται, είναι αχόρταγη για το καλύτερο, πράγμα που αγνοεί το απόλυτο".

Η επιστήμη καλείται μέσα από την έρευνα, να δώσει λόγο των θέσεών

1. V. Hugo, *Φιλοσοφία και Φιλολογία*: Μετάφραση Κ.Α. Μερμανσιού-Μ. Ζωγράφου, Αθήνα, χ.χ. σ. 49.

της. Η έρευνα μας ωθεί να εντοπίσουμε το απροσδόκητο. Να παραθέσουμε επιχειρήματα που να αντέχουν στον έλεγχο, να επαληθεύσουμε τα φαινόμενα με τον πειραματισμό. Η επιστήμη και η έρευνα μας προφυλάσσουν από την πλάνη. Διυλίζουν την έμπνευση και παίρνουν αποστάσεις από το δόγμα της απόλυτης βεβαιότητας και δε θεωρούν τα ευρήματα ως παγκόσμιο θέσφατο. Ο V. Hugo θα μας πει χαρακτηριστικά:²

"Αποστολή της επιστήμης: να τα μελετάει και να τα βυθομετράει όλα. Όλοι, όποιοι κι αν είμαστε, είμαστε οι πιστωτές της έρευνας: είμαστε όμοια και οι οφειλέτες της. Μας οφείλουν και οφείλουμε. Το να ξεφύγουμε ένα φαινόμενο, να του αρνούμαστε την προσοχή που του ανήκει, να το αποδιώχνουμε, να του γυρίζουμε τις πλάτες περιγελώντας το, είναι σαν να χρεωκοπούμε την αλήθεια, είναι σαν να αφήνουμε να διαμαρτυρηθεί η υπογραφή της επιστήμης."

Χρειαζόμαστε την καλλιέργεια κριτικής, δημιουργικής και διαλεκτικής σκέψης, ώστε μέσα από τον επιστημονικό λόγο, την έρευνα και την αποκάλυψη να οικοδομηθούν οι γνώσεις, οι αξίες και οι δεξιότητες στη σύγχρονη εκπαίδευση³.

Αυτό αντιστοιχεί στις προσδοκίες του "τρισδιάστατου μαθητή" και καλύπτει τους τρεις τομείς: α) **Γνωστικό** (ο μαθητής γνωρίζει πολλά) β) **Συναισθηματικό** (ο μαθητής θέλει πολλά) και γ) **Ψυχοκινητικό** (ο μαθητής μπορεί πολλά)⁴.

Στην καταληκτική ομιλία με το κλείσιμο του συνεδρίου, έγινε μια συνοπτική παρουσίαση των επιγραμματικών μηνυμάτων που αναδύθηκαν από το συνέδριο και διαπιστώθηκαν τα εξής:⁵

1. Δόθηκε η ευκαιρία καταγραφής των ερευνών που συνιστούν και επηρεάζουν την παιδαγωγική και εκπαιδευτική κίνηση.

2. Έγιναν αποδεκτές στο σύνολό τους οι έρευνες που υποβλήθηκαν.

3. Η κριτική και η αμφισβήτηση επίμαχων θέσεων και μεθοδολογικών επιλογών, αφέρθηκε στο ακροατήριο, που αποδείχθηκε άξιο των περιστάσεων με παρεμβολές και υποδείξεις.

4. Μία πλειάδα νέων ερευνητών είχε την ευκαιρία να εκφραστεί από

2. Στον ίδιο: ό.π. σ. 12.

3. Α.Ε. Παπιάς, Αντιπαιδαγωγικότητα της Παιδαγωγικής, Αθήνα 1995, σ. 28 κ.ε.

4. Α.Ε. Παπιάς, Σύγχρονη Θεωρία και πράξη της Παιδείας, Τ. Α', Αθήνα χ.χ., σ. 101-103.

5. Πρόκειται για μία καταγραφή μηνυμάτων, με πλαίσιο αναφοράς το πρόγραμμα του συνεδρίου.

το βήμα της Παιδαγωγικής Εταιρείας.

5. Θέματα εκπαιδευτικής πολιτικής αποτέλεσαν στόχο γόνιμων συζητήσεων.

6. Τα πορίσματα των ερευνών όπως διατυπώθηκαν στις θεματικές ενότητες από τους 9 συντονιστές, θα αποτελέσουν το αντίπαλο δέος για κάθε μεταρρύθμιση και για την εκπαιδευτική πολιτική ευρύτερα, με πρώτο αποδέκτη το Υ.Π.Ε.Π.Θ.

7. Η Παιδαγωγική Εταιρεία Ελλάδος δικαίωσε για πολλοστή φορά τις προσδοκίες όλων των συνέδρων και νέοι επιστήμονες και ερευνητές έγιναν μέλη της.

Η εισήγηση του προέδρου της Εταιρείας έκλεισε με ένα ποίημα του Μπ. Μπρεχτ που μιλάει εύγλωττα για μία αέναη προσπάθεια, του αγώνα για μάθηση, την ελπίδα και τη ρεαλιστική εκτίμηση της σκληρής πραγματικότητας, της πάλης για την κατάκτηση της νίκης:⁶

Λες κουράστηκες
δεν μπορείς πια να μαθαίνεις καινούργια.
Πολύ καιρό αγωνίστηκες,
δεν μπορείς πια να αγωνιστείς.
Άκου λοιπόν:
Είτε θες είτε όχι σαν δεν μπορείς άλλο να παλαίψεις
θα γονατίσεις.
Λες, πολύ καιρό έλπιζες,
έλπιζες τι; Πως ο αγώνας θα 'ναι εύκολος;
Δεν είναι έτσι.
Η θέση μας είναι χειρότερη απ' όσο νόμιζες
Είναι τέτοια που αν δεν καταφέρουμε τ' αδύνατο
δεν έχουμε ελπίδα.
Οι εχθροί μάς περιμένουν να κουραστούμε.
Οι κουρασμένοι χάνουν τη μάχη.

Η επιτυχία ήταν πανθομολογούμενη από τους συνέδρους και τους εισηγητές, οι οποίοι με την ιδιάζουσα σε επιστήμονες ευθυκρισία εξέφρασαν την ικανοποίησή τους. Συνολικά οι ερευνητικές εργασίες που ανακοινώθηκαν ήταν 112. Οι εισηγήσεις στην ολομέλεια του συνεδρίου ανήλθαν σε 5. Αθρόα υπήρξε και η συμμετοχή των συνέδρων που ξεπέρα-

6. Α.Ε. Παπιάς. Το προφίλ του Δασκάλου, Αθήνα 1996-97, σ. 43.

σαν τους 500 σε πανελλήνια κλίμακα και ιδιαίτερα αισθητή υπήρξε η παρουσία της Παιδαγωγικής Εταιρείας Κύπρου. Η επιτυχία του συνεδρίου στηρίχτηκε σε τρεις άξονες: Πρώτον, στην οργανωτική επιτροπή, η οποία πλαισιώθηκε από μέλη του Δ.Σ. της Εταιρείας μας, αλλά ταυτόχρονα και από βετεράνους συναδέλφους όπως ο σύμβουλος του Παιδ. Ινστιτούτου Κώστας Χάρης, που υπήρξε η ψυχή της οριοθέτησης του προγράμματος και της κατάταξης των θεματικών με άριστη επιτυχία. Σε ό,τι αφορά την επιλογή της Ιεράς Μονής Μεταμορφώσεως στη Ναύπακτο η αρχική ιδέα και εισήγηση έγινε από τον ακούραστο και πάντα μετλίχιο συνάδελφο και γενικό γραμματέα της Εταιρείας Δρ. Ν. Πετρουλάκη. Συνεπικουρούμενο από τον αειθαλή παιδαγωγό Ευθύμιο Στυλιαρά ο οποίος εμόχθησε πραγματικά και υπήρξε ο συνδετικός κρίκος της Εταιρείας μας με την Ιερά Μονή, πέτυχε το ακατόρθωτο, δηλ. την επιστημονική πληρότητα και την ιδανική φιλοξενία, τις δύο αυτές παρεξυγμένες προσδοκίες όλων μας.

Δεύτερον, στην επιστημονική επιτροπή που συγκροτήθηκε από επιλεγμένα μέλη της πανεπιστημιακής κοινότητας και έφερε σε πέρας με υψηλό αίσθημα ευθύνης την κρίση και κατάταξη των 112 ερευνητικών εργασιών, πράγμα που αποτελεί άθλο για τα δεδομένα του συνεδρίου μας.

Τρίτον, στο τόσο φιλόξενο και ήρεμο περιβάλλον της Ιεράς Μονής Μεταμορφώσεως, μακριά από την τύρβη και τον όμιγο των πόλεων εισηγητές και συνέδροι είχαν την ευκαιρία να γευτούν την απλότητα και την κατανύξη σε ένα πνεύμα περισυλλογής και έκφρασης, μέσα από τη βουλευσιαρχική και υποκειμενική θεώρηση των σκοπών και στόχων του συνεδρίου μας, αλλά και της ευρύτερης μετουσίωσης του "γνώναι" και "ειδέναι" σε "βούλεσθαι" και "δραν". Αφησα τελευταίους τους εισηγητές και ερευνητές, γιατί αυτό υπήρξε και η πεμπτούσια του συνεδρίου μας. Το επιστέγασμα αυτού του τολμηρού εγχειρήματος ήταν άκρως αισιόδοξο και ευοίωνο. Η επιστήμη και η έρευνα μέσα από τη διαλεκτική θεώρηση άφησε στους συνέδρους βιώματα, έννοιες, ιδέες, αλλά ταυτόχρονα ανησυχίες και προσδοκίες για το μέλλον. Η Παιδαγωγική Εταιρεία Ελλάδος, θα συνεχίσει ακάθεκτη τα επιστημονικά ανοίγματα και ήδη βρίσκεται στην ευχάριστη θέση να ανακοινώσει την οργάνωση του 9^{ου} διεθνούς συνεδρίου μας, που θα γίνει στο Βόλο σε συνεργασία με τα Παιδαγωγικά Τμήματα του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας και με θέμα: "Συνεχιζόμενη εκπαίδευση και διά βίου μάθηση: Διεθνής εμπειρία. Ελληνική προοπτική", στις ημερομηνίες 4, 5, 6 Νοεμβρίου 1999. Ήδη έχει

σταλεί στα μέλη της Εταιρείας επιστολή με το θέμα και τις προϋποθέσεις συμμετοχής.

Εκτός από τον πρόεδρο της Εταιρείας, καθηγητή Αθαν. Παπά, ο οποίος είχε την εισαγωγική και καταληκτική ομιλία, το συνέδριο χαιρέτισαν: Ο εκπρόσωπος του Σεβασμιοτάτου Μητροπολίτου Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου, ο Πανοσιολογιότατος καθηγούμενος της Ιεράς Μονής Μεταμορφώσεως του Σωτήρος, ο εκπρόσωπος του νομάρχη Αιτ/νίας, ο εκπρόσωπος του δημάρχου Ναυπάκτου, ο πρύτανης του Παν/μίου Πατρών, ο αντιπρύτανης του Παν/μίου Ιωαννίνων, ο αντιπρύτανης του Παν/μίου Κρήτης, ο εκπρόσωπος του Εθνικού Ιδρύματος Νεότητας, ο εκπρόσωπος της τοπικής ΟΛΜΕ και ο εκπρόσωπος της ΔΟΕ. Διαβάστηκαν τα μηνύματα του υπουργού Παιδείας και του προέδρου του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου Θ. Εξαρχάκου.

Η Παιδαγωγική Εταιρεία Ελλάδος σε στενή συνεργασία με την Παιδαγωγική Εταιρεία της Κύπρου, ελπίζει ότι αν εξασφαλιστούν οι προϋποθέσεις το επόμενο πανελλήνιο συνέδριο θα μπορούσε να οργανωθεί στην Κύπρο.

Κλείνοντας επιθυμώ να ευχαριστήσω τους επιφανείς και καταξιωμένους συναδέλφους μου στο Δ.Σ. της Εταιρείας, για την αποφασιστική συμβολή τους στην επιτυχία του συνεδρίου και όλους τους συνέδρους.